

ISSN:1306-3111
e-Journal of New World Sciences Academy
2009, Volume: 4, Number: 1, Article Number: 2C0003

VOCATIONAL EDUCATION

Received: September 2008

Accepted: January 2009

Series : 2C

ISSN : 1308-7355

© 2009 www.newwsa.com

Gülçin Üstün

University of Gazi

gustun@gazi.edu.tr

Ankara-Turkiye

GENÇ KIZLARIN VÜCUT ÖLÇÜLERİNDEKİ DEĞİŞİMLERİN TESPİT EDİLEREK, DEĞİŞİME ETKİ EDEN FAKTÖRLERİN İNCELENMESİ

ÖZET

Çalışmanın evrenini Ankara ili sınırları içersinde yer alan iki Kız Meslek Lisesinde eğitim gören 15-17 yaş arasındaki genç kızlar oluşturmaktadır. Evreni temsil eden örnekleme ise Ankara'nın yaşam kültürü ve beslenme alışkanlıkları açısından çeşitlilik gösteren bu iki farklı bölgesinde yer alan Kız Meslek Liselerinden random yöntemiyle seçilen 100 ergen oluşturmaktadır. Araştırma verilerinin toplanmasında anket tekniğinden yararlanılmıştır. Araştırmada örnekleme oluşturan gruba vücut ölçülerini etkileyen faktörleri belirlemeye yönelik bir anket uygulanmış, ayrıca giysi hazırlamada kullanılan 20 ölçü vücut üzerinden alınarak bunlar üzerinden ortalama ölçüler bulunmuştur. Bu ortalama ölçüler daha önce yapılmış benzer çalışmalardan elde edilen ölçülerle karşılaştırılarak ölçülerdeki değişimler ortaya konulmaya çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: 15-17 Yaş Ergenler, Vücut Ölçüleri, Kız Giyinme Problemleri, Antropometri

STUDYING OUT THE CHANGE OF BODY MEASUREMENTS OF YOUNG WOMEN AND EXAMINING ITS CAUSES

ABSTRACT

For the survey 15 to 17 years old girls living in Ankara were tested. These girls were coming from two different vocational schools with different culture and nutrition habits. The sample set of the research is composed of 100 teenage girls selected with the "random" method. For them measurements were used. Moreover 20 measurements used for cloth preparation were taken to find average measurements. These average measurements were compared with findings of other studies to show the change in measurements.

Keywords: 15-16 Year Old Adolescents, Body Measurements, Girl Dressing Problems, Anthropometric

1. GİRİŞ (INTRODUCTION)

İnsan vücudunun yapısı, günümüze kadar değişik bilim adamları tarafından, değişik açılardan ele alınarak incelenmiştir. İnsanın anatomik yapısı, bu yapının normal sınırlarının düşünülmesi ve araştırılması, M.Ö. 3000 yıllarına kadar giden bir süreci kapsamaktadır. O günden bu yana bilim adamları ve bu alanda çalışanlar, insan oranlarını inceleme konusunda çeşitli çalışmalar yapmışlardır.

Yapılan inceleme ve çalışmalarda, vücut bölümleri arasındaki oran ve ölçüler dikkate alınarak, çeşitli vücut tipleri tanımlanmıştır. Bu tanımlamalarda başın bedene oranı, bacakların genel boy içersindeki payı, göğüs, bel ve kalça çevreleri arasındaki farklar gibi oranlamalar temel ölçülendirmenin esasını teşkil etmiştir. Bunlara ek olarak vücudun şekillenmesinde rol oynayan yağ ve kas dokusu da vücudun çok şişmandan çok zayıfa doğru derecelendirilmesinde esas alınmıştır. Bu bağlamda vücudun yaşa bağlı olarak şekillenmesi ve yağ birikimlerinin dağılımı da dikkate alınmış, her yaş aralığında değişen anatomik yapının özellikleri giysi üreticilerinin önemle üzerinde durduğu bir konu haline gelmiştir.

Bir giyeceğin kalıbının hazırlanmasında birçok faktör rol oynar. Bunların başında ise beden ölçüleri gelmektedir. İnsan vücudu kişiye ve topluma göre değişen boyut ve özellikleri taşır. Ancak bununla birlikte her ne kadar farklı ise de çeşitli vücut ölçüleri arasında sabit sayılabilen bazı oranlar söz konusudur. Bunlar kalıp elde etmek için gerekli olup, farklı bedenlere ait standart ölçülerin değişik toplumlarda tespit edilmiş olması kalıp geliştirmenin ve seri üretimin ön şartlarından biridir. Çünkü standartlaştırılmış ölçülerle elde edilecek kalıpların seri giysi üretiminde kullanılması hem kayıp ve artıkları en aza indirip, karşılaştırma ve seçim kolaylığı sağlayacak, hem de verimliliği arttırırken yüksek kalitenin yakalanmasına yardımcı olarak sipariş ve alım-satım işlerini de kolaylaştıracaktır.

İnsan vücut ölçülerinin standartlaştırılması için çok değişkenli bir ortalama değerler ve bunların değişim sınırlarından oluşan veriler dizinine ihtiyaç vardır. Çünkü insan vücudu yaş, cinsiyet, beslenme biçimi, sahip olduğu ırk, yaşam tarzı gibi birçok etkene bağlı olarak kendi içinde değişim göstermektedir. Bu da bir sınıflama yapmayı ve o sınıfın özelliklerini saptamayı gerektirir.

Dünya üzerinde her toplumda farklı vücut tipleri bulunmaktadır. Vücut tipleri değiştikçe, vücudun bölümleri arasındaki ölçü ve oranları da değişmektedir. O halde her vücut tipindeki ölçü, kendi içinde bir değişim göstermektedir. Hazır giyim sanayinde üretimi yapılacak her beden bu kadar değişiklik arz etmesi mümkün olmadığından, üretim bazında bazı standart sınırlılıkların getirilmesi kaçınılmaz olmaktadır. Hazır giyim sanayinde seri üretim söz konusu olduğundan giysilerin müşteriye göre tek tek prova yapılmasına olanak yoktur. İnsan vücudu yukarıda bahsettiğimiz etkenlere bağlı olarak değişiklik göstermektedir. Her ne kadar her insanda boyutlar farklı ise de çeşitli vücut ölçüleri arasında sabit sayılabilen oranlar söz konusudur. Bunlar standart kalıpların hazırlanmasında en önemli yardımcılardır. Giysinin vücuda uygunluğu beden kalıbının vücut özelliklerine, boyutlarına göre hazırlanmasına bağlıdır. Bir anlamda ölçüler, bir giysi kalıbının omurgasını oluşturmaktadır [1].

Ülkemizde henüz hazır dış giyim için tespit edilmiş standartlardan bahsetmek söz konusu değildir. Ancak bu konuda yapılan ve devam eden birçok çalışma da problemin önemini ortaya koymak açısından dikkat çekicidir. Bununla birlikte elde edilen verilerin sektörde aktif kullanımından söz etmek ise imkânsızdır.

Giysi üretiminde belli standartlarda ölçülerin kullanılmayışı gibi, kalıp uygulamada da farklı yöntemlerin tercih edilmesi sorunlara

yol açmaktadır. Buna ilave olarak moda, kumaş ve model özellikleri, sipariş istekleri gibi unsurların etkisiyle, çok farklı boyut ve özelliklerdeki giysiler, tüketici beklentilerini her zaman tam olarak karşılayamamaktadır. Diğer yandan, kalıp ölçülerinin bitmiş ürün ölçülerine uymaması gibi üretim hataları nedeniyle de sorunlar daha da karmaşık bir hale dönüşmektedir.

Bu ölçü kargaşası içinde tüketiciler kendi boyutlarına uygun giysi seçiminde oldukça zorlanmaktadır. Toplumun her kesiminde insanların özelliklerini yansıtan ölçü standartları henüz tam olarak uygulanmadığından, giysi tasarımcıları, kullandıkları ölçülerin toplumun özelliklerine yakınlığı oranında hazırladıkları giysiler ile alıcı bulunmaktadır.

Tüm insanlar için giyim önem taşımaktadır. Ancak bu önem kişilikle ilgili göreceli ve değişen bir semboldür. Bireyin zihninde oluşturduğu ideal kişiliği, sosyal ilişkilerinde ifade edebilmesi için beden görünümünün düzenlenmesi gerekir. Toplumsallaşma, kendine güven duygusu ve vücudun görünümünün çevresi tarafından onaylanması bireyler için çok önemlidir. Pek çok birey kişisel imaj ve kimlik arayışında olduğu için kişisel görünümüyle ilgili kaygıları da oldukça fazladır.

Bir giysi ya da kalıbın vücuda iyi uymaması boyutlarının çok büyük ya da küçük olması anlamına gelmektedir. Bireyin vücut ölçülerine uymayan bir giyecek ise güzel görünmeyeceği gibi kişinin rahat etmesini de engellemektedir. Bu da genellikle giysi ya da kalıbın, hedef tüketici kitlesine uygun ölçülendirilmeden kullanılmasından kaynaklanmaktadır [2].

Giysilerin neden olduğu duygular kişinin daha sonraki davranışları üzerinde de kapsamlı etkilere sahip olabilir. Örneğin rahatsızlık veren duygular gerginlik, sıkılma, endişe gibi fizyolojik değişikliklere yol açabilirken, giysiden dolayı hissedilen güven duygusu tam tersi etkiler de yaratabilir [3]. Bundan dolayı giysi tasarımcılarına çok iş düşmekte, her yaşa ve bedene göre bilinçli bir şekilde tasarlanmış giysiler, psikolojik, fiziksel ve fizyolojik konforu bir arada sağlamalıdır.

Günümüzde yüksek konfor taşıyan giysi üretiminde büyük bir artış vardır. Özellikle yüksek teknoloji ürünü kumaşlar pek çok özelliği bir arada barındırmakta, bunlardan yapılan giysiler de giyende yüksek tatmin uyandırmaktadır. Fakat bununla beraber yeni neslin vücut ölçülerindeki değişimler, (boy uzunluğundaki artış, özellikle kadınlarda bel kalınlığının artarak kalçanın daralması, omuzların genişlemesi gibi) kumaş konforu yanında ölçü ve kalıba dayanan bir düzenlemeyi de zorunlu kılmaktadır.

Giyim endüstrisi için geniş ve önemli bir pazarı oluşturan gençler ise ölçü standartizasyonu açısından en ihmal edilen gruba teşkil ederler [4]. Araştırmacılar, kız çocukları için, 12-14 yaş aralığını ergenliğin başları, 14-16 yaş aralığını ergenliğin ortaları, 16-19 yaş arasını ise ergenliğin sonları olarak ifade etmektedir [5, 6 ve 7]. Gençlerin çocukluktan çıkıp ergenliğe ilk adımı attığı bu dönemle birlikte gelişen ve değişen vücutlarının, ne çocuk giysilerine nede daha üst bedenlere ait giysilere uyum sağlayabilmeleri mümkün olmamaktadır. Özel ve ara bir bedene ihtiyaç duyan ergenlerin beden ölçüleriyle birlikte tercihleri de değişmekte ve kendi öz benliklerini ifade edebilen giysileri satın alma eğilimi başlamaktadır [8].

Günümüzde gençler, hazır giyim alanındaki birçok pazarlamacı ve yatırımcının ilgi ve dikkatini çekmekte ve potansiyel bir pazar olarak görülmektedir. Çünkü giyim, ergen kültürünün en dikkat çeken özelliklerinden birisidir ve kimliklerini ifade etmek, toplumda kabul görmek için kullandıkları önemli bir araçtır [9]. Ergenler olarak adlandırılan ve 12 ile 19 yaşa kadar olan bir dönem içerisinde yer alan

bu genç insanların, giyim konusunda en bilinçlendiği ve vücudun biçimlenmesinin en yoğun olduğu dönem ise 15'li yaşlar ile başlamaktadır. Bu grup hazır giyim alanı için en zengin kuşak olarak tanımlanır. Çünkü bu yaş grubunun harcamalarının Avrupa'da son 30 yıl içerisinde her 10 yılda iki kat arttığı dikkati çekmektedir [10]. Böylesine bir artış ise doğal olarak gençlere yönelik çalışmaları yeniden gözden geçirmeyi gerekli kılmaktadır.

Ancak bununla birlikte vücudun birçok açıdan değişime uğradığı ve şekillendiği bu yaşlarda ölçü standardizasyonun oluşturulması diğer yaş dönemlerine göre daha zordur. Beslenme ve sağlık şartlarındaki iyileşme, ebeveynlerin daha eğitilmiş olması ve daha iyi koşullarda yetişmenin sonucu olarak büyüme ve gelişme daha erken yaşlara başlamıştır. Buna kalıtım, hormonlar, coğrafi koşullar ve iklimde etki etmektedir [4]. Özellikle değişen yaşam koşulları, bu yaş sınırları içerisindeki gençlerin zamanlarının daha fazla bir bölümünü dışarıda geçirmek zorunda kalmalarına ve beslenme koşullarının istem dışı yada tercihen değişmesine neden olmaktadır. Teknolojinin gelişmesiyle ortaya çıkan yeni nesil yeme-içme alışkanlıkları, reklamlar ve medya tarafından da körüklenmekte, yüksek yağ ve karbonhidrat içeren bu beslenme biçimlerini, farklı spor seçeneklerinin sağladığı imkânlarla dengede tutamayanlar için büyük tehlike oluşturmaktadır. Çünkü bu yaşlarda vücuttaki toplam yağ miktarı önemli olmakla beraber, yağın nerede biriktiği daha da önem taşımaktadır. Vücudun şekillenmesinde etken olan alışkanlıklar, yağlanmanın karın, bel, kalça ya da baldırlarda toplanmasına ve vücut ölçülerinin kuşaktan kuşağa değişmesinde etkili olmaktadır.

Özellikle günden güne tüm dünyada gençler arasında obezitenin artması, normal vücut ölçülerine göre, beden farklı yerlerinde oluşan orantısız dağılımı giysi ile uyumlandırmakta kişilerin zorlanmasına yol açmaktadır. Üstelik bu giysilerin kalıplandırılması ve serilendirilmesinde de özel yöntemler geliştirmek gerekmektedir. Ergenlik döneminin içinde yer alan ve moda ilgisiz diğer gruplara göre daha fazla olan genç kızlarda ise zayıflama yönündeki eğilimler, yeme bozukluklarına neden olmaktadır [11].

Bu durumda piyasada hali hazırda bulunan kalıplarla hazırlanmış giysileri gençler uyumlandırmak daha da zor bir hal almaktadır. Değişen ölçü standartlarına rağmen hala bir kuşak öncesine ait ölçülendirmeleri kullanan hazır giyim üreticileri ise ihtiyaca cevap vermekte yetersiz kalmaktadır.

2. ÇALIŞMANIN ÖNEMİ (RESEARCH SIGNIFICANCE)

Bir giyeceğin kalıbının hazırlanmasında birçok faktör rol oynar. Bunların başında ise beden ölçüleri gelmektedir. İnsan vücudu kişiye ve topluma göre değişen boyut ve özellikleri taşır. Bununla birlikte her ne kadar farklı ise de çeşitli vücut ölçüleri arasında sabit sayılabilen bazı oranlar söz konusudur. Farklı bedenlere ait standart ölçüler kalıp geliştirmenin ve seri üretimin ön şartlarındandır. Bu çalışmada yeniden ölçülendirilmeye ihtiyaç duyulan 15-17 yaş sınırları içerisinde yer alan genç kızların vücut ölçülerindeki değişimler tespit edilerek, bu değişime neden olan etkenler ile değişim oranları üzerinde durulmuştur.

Çalışma, üretici firmaların insan vücudunun fiziksel büyüme ve gelişimi, vücut oranları ve vücut tiplerine dayalı tasarımları gerçekleştirmeleri, hem pazardaki paylarını arttırmaları hem de toplam kalite anlayışının önemli unsurlarından olan tüketici memnuniyetini sağlaması açısından önem taşımaktadır.

Bu amaçla yapılan çalışmada yeniden ölçülendirilmeye ihtiyaç duyulan 15-17 yaş sınırları içerisinde yer alan genç kızların vücut

ölçülerindeki değişimler tespit edilerek, bu değişime neden olan etkenler ile değişim oranları üzerinde durulacaktır.

3. MATERYAL VE YÖNTEM (MATERIAL AND METHOD)

Çalışmanın evrenini Ankara ili sınırları içerisinde Çankaya ilçesinde yer alan Aliye Yahşi Kız Meslek Lisesi ve Keçiören ilçesindeki Kalaba Kız Meslek Lisesinde eğitim gören 15-17 yaş arasındaki genç kızlar oluşturmaktadır. Çalışmanın evreni, homojen bir yapı sağlamak amacıyla Ankara'nın yaşam kültürü ve beslenme alışkanlıkları açısından çeşitlilik gösteren iki farklı bölgesinde yer alan Kız Meslek Liselerinden seçilmiştir. Bu liselerde öğrenim gören öğrencilerin "ergen" olarak ifade edilen yaş gruplarında yer alması nedeniyle objektif sonuçlar elde etmek açısından uygun olacağı düşünülmüştür. Örneklem, evrenin %14'ünü karşılayan Aliye Yahşi Kız Meslek Lisesi ve Kalaba Kız Meslek Lisesinden tesadüfî örneklem yöntemiyle seçilen her biri 50'şer öğrenci olmak üzere toplam 100 öğrenci ile sınırlandırılmıştır.

Araştırma verilerinin toplanmasında anket tekniğinden yararlanılmıştır. Anket sorularının oluşturulması esnasında pilot çalışma olarak her iki okuldan toplam 20 öğrenciye karşılıklı görüşme tekniği uygulanarak, konu sınırları genel olarak belirlenmiş ve yapılan düzeltmeler sonrasında anket formu geliştirilmiştir.

Araştırmacı tarafından konu ile ilgili kaynaklar ve daha önce yapılmış çalışmalar da taranarak hazırlanan anket formu örneklem grubuna uygulanmış, elde edilen veriler istatistiksel işlemlere tabi tutularak tablolar halinde sunulmuştur. Anket formunun şekillenmesinde [12]'den yararlanılmıştır.

4. BULGULAR VE TARTIŞMA (FINDINGS AND DISCUSSIONS)

Araştırma kapsamında yer alabilecek çalışmalar incelendiğinde bu konuda yapılan inceleme ve araştırmaların büyük çoğunluğunun 18 yaş üzerindeki yetişkin kadınlar üzerinde yoğunlaştığı dikkati çekmektedir. Konu ile doğrudan ilgili çalışmalar ise oldukça sınırlıdır. Bu da gençlere yönelik ölçü tespitlerinin ve standartizasyon çalışmalarının araştırmacılar tarafından da ihmal edildiğini ortaya koymaktadır.

İnsan ölçülerinin standartizasyonu konusunda oldukça hassas olan İngiltere ve Almanya da bile ergenlere yönelik yapılan ölçü standartizasyonu oluşturma çalışmalarının sadece nüfusun %0,1 ve %0,3'lük bir dilimi içerdiği göze çarpmaktadır [13].

Bununla birlikte konu ile ilgili araştırmacılar tarafından, ülkemizde yaygın olarak kullanılan Alman, Müller kalıp sistemi, İngiliz, Amerikan kalıp sistemi, İTKİB destekli, Nişantaşı Rüştü Uzel Anadolu Hazır Giyim Meslek Lisesi ve Türk -Alman Teknik İşbirliği Projesi kapsamında hazırlanan kalıp sistemi ve sektörde kullanılan çeşitli kalıp sistemleri incelenmiştir. Bu sistemlerin kullandığı standart ölçülerin Türk kadın vücut ölçüleri ile birebir uyumunun olup olmadığı incelenmiş, sonuç olarak hem genişlik hem de uzunluk ölçülerinde uyumsuzluklar belirlenmiştir. Ancak yapılan bu çalışmalar daha çok 20 yaş üstü kadınları hedef almış, çocuk ve genç kız ölçüleri ihmal edilmiştir [14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24 ve 25].

Ancak bununla birlikte sınırlı sayıdaki çalışmalar ise konunun hiçte ihmal edilmeyecek ölçüde önem taşıdığını ortaya koymaktadır. Çalışmalar gençlerin ölçülerdeki tutarsızlıklar nedeniyle karşılaştıkları sorunları ve gençler üzerinde yapılan ölçülendirmelerin her dört yılda bir tekrarlanması gerektiğini vurgulamaktadır [26, 27, 28 ve 29].

Erden tarafından yapılan bir çalışmada da örnekleme oluşturan 821 ergenin giysileri ile vücut ölçüleri arasında %40 oranında problem yaşadıkları tespit edilmiştir. Ergenlerin yaş sınırlarına ait giysilerin kol oyuntularında, omuz, beden, bel, kalça genişliklerinde sorunlar yaşadıkları tespit edilmiştir. Çalışmada özellikle 13-15 yaş grubu ergenlerin memnuniyetsizliklerinin diğer gruplara oranla daha yüksek olduğu belirlenmiştir [30].

Bu bölümde araştırmada elde edilen veriler ortalama hesaplama yöntemi ile analiz edilerek tablolar halinde sunulmuştur.

Araştırmada örnekleme oluşturan gruba vücut ölçülerini etkileyen faktörleri belirlemeye yönelik bir anket uygulanmış, ayrıca giysi hazırlamada kullanılan 20 ölçü vücut üzerinden alınarak bunlar üzerinden ortalama ölçüler bulunmuştur. Bu ortalama ölçüler daha önce yapılmış benzer çalışmalardan elde edilen ölçülerle karşılaştırılarak ölçülerdeki değişimler ortaya konulmaya çalışılmıştır.

Araştırmaya katılan 15-17 yaş arası genç kızların yaş dağılımı incelendiğinde, %30' unu 15 yaşındaki genç kızlar, %35' ini 16 yaşındaki genç kızlar, %35 ini ise, 17 yaşındaki genç kızların oluşturduğu anlaşılmaktadır.

Araştırma kapsamındaki 15-17 yaş arası genç kızların kilo dağılımlarına ilişkin veriler, 15 yaşındaki genç kızların kilolarının en fazla %23.3 ile 51-55 kilo arasında yoğunlaştığını, 16 yaş grubunda da yine aynı kilo aralığında %31.4'lük bir oranla bir yoğunlaşma olduğu anlaşılmaktadır. 17 yaş grubundaki genç kızların kilolarının ise en fazla yoğunlaştığı kilo aralığının ise %28.5 ile 46-50 kilolar olması dikkat çekicidir. Bu durum daha çok, "zayıf her zaman güzeldir" gibi zayıflama yönündeki dış baskılar sonucu kilo veren ergenleri akla getirmektedir.

Araştırmaya katılan 15-17 yaş arası genç kızların annelerinin boy dağılımı incelendiğinde 15-17 yaş arası genç kızların annelerinin boy uzunluklarının daha çok 156-165 cm arasında değiştiği anlaşılmaktadır. Örnekleme oluşturan genç kızların annelerinin sadece %2.8'i 176-180 cm arası boy uzunluğuna sahiptir.

Örnekleme oluşturan genç kızların anneleri arasında 51 kilonun altında olanı yoktur. Annelerin büyük çoğunluğu ise 60-75 kilo arasında yer almaktadır.

Ancak bununla birlikte 16 ve 17 yaş arası genç kızların annelerinin kiloları 15 yaşındaki genç kızların annelerinden daha fazla olduğu dikkati çekmektedir.

Araştırma sonucunda elde edilen verilerden 15-17 yaş arası genç kızların babalarının boy uzunluklarının 171-180 cm arasında yoğunlaştığı belirlenmiştir. 15-17 yaş arası genç kızların babalarının kilo dağılımı ise, 71-80 kilo arasında yoğunlaşmaktadır.

Araştırmaya katılan 15-17 yaş arası genç kızların en çok tercih ettikleri besin türleri incelendiğinde 15-17 yaş arası genç kızların yumurta tüketmedikleri görülmüştür. 15-17 yaş arası genç kızlar en fazla çikolata ve türlerini tercih etmektedirler. 15 yaşından 17 yaşına doğru fast food, süt ve ürünleri tercihinin arttığı anlaşılmaktadır. 15 yaşından 17 yaşına doğru et ve ürünlerine olan tercihinin azaldığı dikkati çekmektedir.

Örnekleme grubunun kahvaltılık yapma alışkanlıkları incelendiğinde, Araştırma sonucunda 15 yaşından 17 yaşa doğru artan bir oranla genç kızların genellikle kahvaltılık yapma alışkanlıklarının arttığı anlaşılmaktadır.

Örnekleme oluşturan genç kızların tamamının sürekli olarak yâda genellikle spor yapma alışkanlığı yoktur. Ancak sürekli olmasa da ara sıra spor yapanların ise 15 yaşından 17 yaşına doğru spor yapma oranlarında artış vardır. Araştırmaya katılan 15-17 yaş arasındaki genç kızları en fazla tercih ettikleri spor dalı voleyboldur. Tabloda 16

yaşındaki genç kızların basketbol ve tenis sporunu hiç tercih etmedikleri dikkati çekerken, voleybol sporunu ise en fazla 16 yaşındaki genç kızların tercih ettiği görülmektedir.

Araştırmaya katılan 15-17 yaş arası genç kızların boş zamanlarında yaptıkları etkinliklerin, 15 yaşından 17 yaşına doğru müzik dinleme ve bilgisayar kullanma yönünde arttığı anlaşılmaktadır., genç kızlarda 15 yaşından 17 yaşına doğru tv seyretme oranının azaldığı görülmektedir. 16 yaşındaki genç kızların ise boş zamanlarında en fazla kitap okumayı tercih ettikleri anlaşılmaktadır. Örneklemi oluşturan genç kızların boş zamanlarında en az yapmayı tercih ettikleri faaliyet ise spor yapmaktır. Sonuçtan da anlaşılabacağı gibi vücudun aktif olarak çalışmasını sağlayacak faaliyetler genç kızların ilgisini çekmemektedir.

Araştırmada örneklemi oluşturan gruba vücut ölçülerini etkileyen faktörleri belirlemeye yönelik bir anket uygulanmış, ayrıca giysi hazırlamada kullanılan 20 ölçü vücut üzerinden alınarak bunlar üzerinden ortalama ölçüler bulunmuştur. Bu ortalama ölçüler daha önce yapılmış benzer çalışmalardan elde edilen ölçülerle karşılaştırılarak ölçülerdeki değişimler ortaya konulmaya çalışılmıştır. Örneklemi oluşturan 15-16-17 yaşındaki genç kızların vücut ölçülerine ilişkin veriler tablo 1-2-3'de yer almaktadır.

Tablo 1. 15 Yaşındaki genç kızların vücut ölçüleri, n:30
(Table 1. Body measurement of 15 years old girls, n:30)

Ölçüler	min	Max	X
Bütün boy	154	171	160.6
Omuz boyu	13.2	14.1	13.7
Kol boyu	53	64	57.8
Dirsek uzunluğu	23	25	24
Pantolon boyu	99	104	101
Diz yüksekliği	43	51	46.2
Beden genişliği	78	105	86.1
Bel genişliği	62	80	73.6
Kalça genişliği	87	110	92.7
Ön genişlik	44	54	45.7
Sırt genişliği	34	51	42.3
Omuz genişliği	12	15	13.3
Baş çevresi	52	57	54.3
Boyun çevresi	29	38	31.5
Üst kol çevresi	22	31	26
El bilek çevresi	14	16	15.1
Uyluk çevresi	36	55	43.3
Diz çevresi	31	38	34.8
Ayak bilek çevresi	22	28	24.6
Oturuş yüksekliği	19	24	21.5

Tablo 2. 16 Yaşındaki genç kızların vücut ölçüleri, n:35
(Table 2. Body measurement of 16 years old girls, n:35)

Ölçüler	Min	max	X
Bütün boy	148	175	161.6
Omuz boyu	12.7	14.3	13.2
Kol boyu	52	62	57.8
Dirsek uzunluğu	22	27	25.8
Pantolon boyu	88	106	98.5
Diz yüksekliği	43	52	48.2
Beden genişliği	75	103	87
Bel genişliği	64	78	72.7
Kalça genişliği	88	110	96
Ön genişlik	46	60	45.2
Sırt genişliği	42	50	40.1
Omuz genişliği	12	15	13.2
Baş çevresi	51	60	54.5
Boyun çevresi	30	37	32.6
Üst kol çevresi	23	29	27.6
El bilek çevresi	14	17	15
Uyluk çevresi	40	62	50
Diz çevresi	30	43	36.5
Ayak bilek çevresi	20	29	24.8
Oturuş yüksekliği	20	24	22

Tablo 3. 17 Yaşındaki Genç Kızların Vücut Ölçüleri n:35
(Table 3. Body measurement of 17 years old girls)n:35

No	Ölçüler	Mm	max	X
1	Bütün boy	153	173	162.5
2	Omuz boyu	130	141	134.4
3	Kol boyu	55	64	60
4	Dirsek uzunluğu	26	33	28.5
5	Pantolon boyu	91	114	101
6	Diz yüksekliği	43	52	47.5
7	Beden genişliği	77	96	88.8
8	Bel genişliği	63	79	71.6
9	Kalça genişliği	87	102	98
10	Ön genişlik	41	52	47.1
11	Sırt genişliği	36	46	41.7
12	Omuz genişliği	13	16	14.3
13	Baş çevresi	53	61	56
14	Boyun çevresi	30	33	32.2
15	Üst kol çevresi	23	31	26
16	El bilek çevresi	14	17	15.3
17	Uyluk çevresi	45	57	50.7
18	Diz çevresi	33	41	37
19	Ayak bilek çevresi	20	26	22.5
20	Oturuş yüksekliği	20	24	23

Tablo 1, 2 ve 3 incelendiğinde; araştırma kapsamında yer alan genç kızların bütün boy ve kol boyu ölçülerinde 15 yaş grubundan 17 yaşa doğru düzenli bir artış görülmektedir. Genişlik ölçülerinden beden ve kalça ölçülerinde artış, bel ölçülerin de ise azalma görülmektedir. Bu durumun ergenlik döneminin tam ortasında yer alan bu grubun vücudunun tam anlamıyla şekillenmesi ile ilgili olduğu düşünülmektedir. Omuz genişliği, el bilek çevresi ve ayak bilek çevresinde ise 15 yaşındaki genç kızlara göre çok az bir oranda değişme görülmüştür.

Tablo 4. Araştırmadan elde edilen ortalama ölçülerin farklı araştırmalarla karşılaştırılması (17 Yaş)
(Table 4. Comparison of the data with other studies (age 17))

Ölçüler	Araştırma	S. Kişoğlu	F.Demir
Bütün boy	162.5	162	160
Kol boyu	60	57	58
Dirsek uzunluğu	28.5	-	30
Pantolon boyu	101	97	103
Diz yüksekliği	47.5	39	44
Beden genişliği	88.8	86.7	90
Bel genişliği	71.6	69.5	75
Kalça genişliği	98	95.7	100
Ön genişlik	47.1	-	36
Sırt genişliği	41.7	36	36
Omuz genişliği	14.3	13.6	16
Baş çevresi	56	-	-
Boyun çevresi	32.2	32.8	33
Üst kol çevresi	26	26	29
El bilek çevresi	15.3	16	15
Uyluk çevresi	50.7	-	-
Diz çevresi	37	35.3	39
Ayak bilek çevresi	22.5	22	-
Oturuş yüksekliği	23	26.7	29
Ölçüler	Araştırma	S. Kişoğlu	F.Demir

Araştırma verilerinden elde edilen 17 yaş grubuna ait ortalama ölçüler [31]'in çalışmasıyla karşılaştırıldığında bütün boy ölçüsünün birbirine yakın olduğu, buna karşılık beden, bel, kalça, ön genişlik ve sırt genişliği ölçülerinin artış gösterdiği görülmektedir. [32]'in elde ettiği ortalama ölçüler incelendiğinde ise bütün boy ölçüsünün daha kısa olmasına rağmen, genişlik ölçülerinin iki araştırmadan elde edilen ölçülerden daha geniş olduğu görülmektedir. Değişik yıllarda değişik araştırmacılar tarafından elde edilen ortalama ölçüler arasında gözlenen bu farklılıklarda kalıtım, coğrafi koşullar özellikle yaşam koşulları, bu yaş sınırları içerisindeki gençlerin zamanlarının daha fazla bir bölümünü dışarıda geçirmek zorunda kalmaları neden olduğunu düşündürmektedir. Beslenme koşullarının istem dışı ya da tercihen değişmesi, teknolojinin gelişmesiyle ortaya çıkan yeni nesil yeme-içme alışkanlıkları, reklamlar ve medya da diğer etken unsurlardır. Yüksek yağ ve karbonhidrat içeren beslenme biçimleri farklı spor seçeneklerinin sağladığı imkanlarla yaralanma olanaklarının artmasının da bunda etkili olduğu düşünülmektedir.

5. SONUÇ VE ÖNERİLER (CONCLUSION AND SUGGESTIONS)

Günümüzde bireylerin günlük yaşamlarında rahat, dış etkilerden uzak durumları tercih etmeleri giysilerden beklentilerini de değiştirmiştir. Önceleri giysi tercihlerinde estetik unsurlar, renk, kumaş deseni, model ve moda ön planda iken günümüzde giysinin fonksiyonelliği, vücuda uyumu, hareket serbestliği vermesi daha çok önem kazanmıştır. Buna bağlı olarak giysi kalitesinin istenilen kalitede olması bireyin antropometrik yapısına uyumu ve giysi ölçülerinde beden yapısını yansıtan bazı standartların belirlenmesi ve bunların kalıp ve ürüne yansıtılması gereğini gündeme getirmiştir.

Ülkemizde hazır giyim sanayinin yıllardır yaşadığı karmaşalardan biride, beden ölçüleri standardizasyonu üzerine detaylı ve geniş kapsamlı bir çalışmanın yapılmayışi nedeniyle doğan standartsızlıktır. Bu nedenle Türkiye'de iç tüketime yönelik giysi üreten işletmeler genellikle dış ülkelerin beden ölçülerini veya daha çok bireysel beden

ölçülerinden yararlanmak suretiyle deneyime dayalı beden ölçülerini kullanmaktadır. Bunun sonucu olarak üretilen giysilerin hem Türk insanına uymamasına, hem de tüketicinin kendine uyan beden numarasını belirlemede firmalar arası farklı ölçümlemeden kaynaklanan karışıklıklara neden olmaktadır. Bu nedenle Türk insanı vücut yapısını temel alarak ölçülere dayalı standartların hazırlanması ve bu ölçülere uygun kalıp sistemi geliştirilmesi Türk hazır giyim sanayi açısından büyük önem taşımaktadır.

Türkiye’de genç kız hazır giyimi yıllardır üreticilerin ihmal ettiği bir alan olmuştur. Bunun nedeni bu yaş grubundaki genç kızların tam gelişme çağına olmaları nedeniyle hızla değişen vücut ölçülerinin, hazır giyim üreticileri tarafından yeterince takip edilememesi ve bunun kalıplara yansıtılmamasından kaynaklanmaktadır.

Çalışmadan elde edilen sonuçlara göre 15-17 yaş arası genç kızların annelerinin boy dağılımının daha çok 156-165 cm arasında, babalarının ise 171-180 cm arasında değiştiği belirlenmiştir. Örneklem grubunun annelerinin büyük çoğunluğunun 65-75 kg, babalarının ise 71-81 kg arasında olduğu anlaşılmaktadır.

Örneklem grubunda 15 yaşından 17 yaşına doğru fast food, süt ve süt ürünleri tüketimi ile kahvaltı yapma alışkanlıklarının giderek arttığı anlaşılmaktadır. Et ürünlerine olan ilginin ise azaldığı dikkati çekmektedir.

Araştırma kapsamındaki genç kızların spor yapma alışkanlıklarının süreklilik arz etmediği anlaşılmaktadır. 15 yaşından 17 yaşına doğru boş zamanlarını değerlendirme etkinliklerinde müzik dinleme ve bilgisayar kullanma yönünde bir artış olduğu tespit edilmiştir.

Örneklem grubunun 15 yaşından 17 yaşına doğru beden ve kalça ölçülerinde artış gözlenirken, bel ölçülerinde ise azalma olduğu tespit edilmiştir.

Elde edilen verilerin değişik araştırmacılar tarafından farklı yıllarda yapılan araştırmaların verileri ile karşılaştırıldığında 17 yaş grubundaki genç kızların ortalama ölçüleri arasında dikkate değer farkların olduğu görülmüştür.

15-17 yaş arası genç kızların vücut ölçülerindeki hızlı değişime bağlı kadın vücudu ölçülerine yaklaşık olarak ulaşmaları nedeniyle bu grubun standardizasyon ihtiyacının göz ardı edildiği ve genç kızlara yönelik özel bir ölçülendirme yerine 36, 38, 40, 42, 44... beden numarası içine dahil edildiği düşünülmektedir.

Önemli bir tüketici kitlesini oluşturan 15-17 yaş grubu genç kızların giyim ihtiyaçlarını karşılanmasında kalitenin ve müşteri memnuniyetinin artırılması için bu yaş grubundaki ölçü değişimlerinin düzenli olarak izlenmesi ve bu konuda yapılan çalışmaların daha geniş kapsamlı olarak sürdürülerek bir standardizasyona ulaşılması önem taşımaktadır.

KAYNAKLAR (REFERENCES)

1. Başer, G., (1985). "Genel konfeksiyon", Ege Üniversitesi Mühendislik Fakültesi, Basılmış Ders Notları, Yayın no; 24, İzmir.
2. Solak, L., (2003). "Ergonomi ilkeleri İle Oluşturulan Giyside Çıkan Sonuç, Kullanıcı Konforu", 9. Ergonomi Kongresi, Denizli, M:P:M. Yayınları, ss:415.
3. Kalinkara, V., (1999). "Giysi Tasarımında Ergonomi", Basılmamış ders notları, Ankara
4. Kulaksızoğlu, A., (1999). "Ergen Psikolojisi", Remzi Kitapevi, İstanbul.

5. Koester, A.W. and May, J.K., (1985). "Profiles of Adolescents Clothing Practices; Purchase, Daily Selection and Care", *Adolescents*, Vol. 20:77, pp:97-113
6. Wilson, J., Sweeney, M, Gillivray, M., (1998). "Self Perceived Influences of Family, Friends and Media on Adolescent Clothing Choice", *Family and Consumer Resences Research Journal*, Vol. 26:4, pp:425-443
7. Littrel, M.A. and Damhorst, M.L., (1990). "Clothing Interests, Baby Satisfaction and Eating Behaviour of Adolescent Femalas: Related or Independent Dimensions?", *Adolescents*, Vol. 25:97, p.77-95
8. Levinson, L., (2001). "Girl Gear", in Capowski, W. (eds), *Supermarket Business*, Vol. 56: 1, pp:49-50
9. Gillivray, M. , Sweeney, M., and Wilson J.D., (1997). "Clothing and Appearence Among Early, Middle and Late Adolescents", *Clothing and Textiles Research Journal*, Vol.15:1 p.43-49
10. Lindstrom, M., (2003). "Junior Consumer", *Marketing Business*. Pp:7-26
11. Katrancı, N., (1997). "Yeme Bozuklukları", *Bilim ve Teknik*, Ekim, ss:84
12. Yazıcıoğlu, Y. ve Erdoğan, S., (2004). "SPSS Uygulamalı Bilimsel Araştırma Yöntemleri", Ankara, Detay Yayıncılık, 66
13. Yazgan Bulgun, E., (1996). "Türkiye'de 12-17 Yaş Grubu Genç Kızların Beden Ölçüleri Standartizasyonu Üzerine Bir Araştırma", *Konfeksiyon Teknik Dergisi*, Mart, s. 24
14. Şahmay, S., (1982). "Türk Kadınlarına İlişkin Bazı Vücut Ölçümleri", *Bilim ve Teknik*, sayı:177, Ağustos, s. 20-22
15. Aydın, S., (1989). "18 ve Daha Yukarı Yaşlardaki Türk Kadının Giyim Üretiminde Kullanılabilecek Bir Beden Ölçüleri Üzerine Bir Araştırma", *Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara.
16. Erdoğan, Ç., (1993). "Giysi Kalıpcılığında Vücut Ölçüleri", *Tekstil Konfeksiyon Dergisi*, Şubat,
17. Ercan, E., (1994). "Türk Bayan Vücut Ölçülerine Dayalı Yeni bir Giysi Kalıp Çiziminin Geliştirilmesi", *Ege Üniversitesi*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, İzmir
18. Tezel, Z., (1999). "7-14 Yaş Kız - Erkek Çocukların Vücut Ölçülerine Göre Standartlaştırılmış Beden Ölçü Tablosu Geliştirilmesi", *Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara.
19. Şener, H.F., (1995). "Kadınların Vücut Özelliklerine Uygun Kalıp Çiziminde Bir Yöntem Geliştirme", *Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara
20. Avşar, R., (2006). *Mesleki ve Teknik Orta Öğretim Kurumlarında Temel Kalıpların Uygulanmasında Karşılaşılan Problemler*, *Gazi Üniversitesi*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara.
21. Gönen, E. ve Kalinkara, V., (1991). *Farklı Yaş Gruplarındaki Kadınların Antropometrik Ölçüleri*, 3. Ergonomi Kongresi, M.P.M. Yayınları, Ankara.
22. Baysal, M., (1995). *Hazır Giyim Sanayinde Kalıp ve Ürün Ölçülerinin Karşılaştırılması*, *Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara.
23. Topaloğlu, E., (1989). "Ankara'nın Altındağ, Çankaya, Keçiören, Mamak ve Yenimahalle İlçe Merkezinde Oturan Yetişkin Kadınların Beden Ölçüleri Üzerine Bir Araştırma". *Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara
24. Yıldız, A., (2000). "Müller Sistemiyle Hazırlanmış Temel Beden Kalıplarının Türk Kadınına Uyumunun İncelenmesi", *Selçuk*

- Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Konya
25. Gönen, E., Bayraktar, M. ve Özgen Ö., (1991). "Hazır Giyim Üretiminde Ergonomi", 3. Ergonomi Kongresi, M.P.M. Yayınları, Ankara.
  26. Çorbacıoğlu, B., (1982). "Anatomik Bir Yaklaşımla Kadın Giyiminde Kullanılabilecek Bir Beden Ölçü Standardizasyonu Modeli ve Kalıp Hazırlama Sisteminin Araştırılması", Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İzmir
  27. Yertutan, C., (2001). "Gençlerin Hazır Giyimde Antropometrik Ölçülerle İlgili Karşılaştıkları Sorunlar", 8. Ergonomi Kongresi, İzmir, MPM Yayınları, s.59
  28. Duyar, İ., (1989-1992). "12-17 Yaşındaki Türk Çocuklarının Standartları", Proje Çalışması, Destekleyen Kuruluş; Eczacıbaşı Bilimsel Araştırma ve Ödül Fonu
  29. Yeşilpınar, S., (1994). "Türkiye'de 2-11 yaş Kız Çocuklarının Beden Ölçüleri Standardizasyonu", Dokuz Eylül Üniversitesi Yayınlanmamış Doktora Tezi, İzmir
  30. Erden, F., (2001). "9-19 Yaş Grubu Genç Kızlarda Giyinme Problemleri", Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara
  31. Kişoğlu, S., (1987). "17-26 Yaş Grubuna Giren Genç Kızlarda Standart Vücut Ölçülerinin Tespiti Üzerine Bir Araştırma, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara.
  32. Demir, F., (1990). "17-23 Yaş Grubu Kızların Vücut Ölçüleri Üzerine Bir Çalışma", Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara.